

Логоша В. В.

<https://orcid.org/0009-0003-8447-5395>

Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ

Стаття присвячена розкриттю викликів та стратегічних пріоритетів у сфері державно-приватного партнерства у забезпеченні енергетичної безпеки України. Визначено, що енергетична безпека лежить в основі національної безпеки та економічної стабільності будь-якої сучасної держави. Для України, яка з 2022 року перебуває в умовах повномасштабної збройної агресії, дана проблематика набула виняткової актуальності. Постійні масовані атаки на об'єкти енергосистеми призвели до втрати генеруючих потужностей. В таких умовах саме державно-приватне партнерство (ДПП) стає стратегічним інструментом притягнення приватних інвестицій, технологій та управлінського досвіду для швидкої відбудови та модернізації критичної інфраструктури. Крім цього, важливе значення ДПП підкріплена новим законодавством, яке спрямоване на прискорення реалізації інфраструктурних проектів.

Сучасний стан енергетичного сектору України характеризується критичним рівнем вразливості через руйнування інфраструктури, вичерпаність ресурсів традиційної генерації та необхідність швидкого переходу до відновлюваних джерел енергії. У цих умовах забезпечення енергетичної безпеки стає питанням національного виживання. Оскільки держава обмежена в бюджетних ресурсах для масштабної модернізації, а приватний сектор володіє технологіями та капіталом, розвиток механізмів ДПП стає безальтернативним інструментом реалізації стратегічних енергетичних проектів.

Визначено, що ДПП лежить в основі відновлення енергетичної галузі. Сутність цього підходу полягає у поєднанні державних гарантій та приватного капіталу, де держава бере на себе функцію стратегічного планувальника та регулятора, а приватний партнер забезпечує фінансування, впроваджує сучасні технології та бере на себе операційні ризики. Наведено основні проблеми, які перешкоджають ефективній реалізації ДПП-проектів. Встановлено стратегічні пріоритети розвитку енергетики України у межах ДПП, зокрема радикальна децентралізація та перехід до моделі розподіленої генерації та розвиток систем накопичення енергії. Загалом стратегічні пріоритети ДПП полягають у створенні сучасної архітектури енергосистеми, яка буде одночасно безпечною, технологічною та економічно привабливою для інвесторів.

Ключові слова: державне управління, енергетика, енергетична безпека, забезпечення енергетичної безпеки, державно-приватне партнерство, виклики, стратегічні пріоритети.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день енергетичний сектор України характеризується небувалим рівнем вразливості, що зумовлено тривалою повномасштабною збройною російською агресією та цілеспрямованим знищенням об'єктів критичної інфраструктури. Енергетична безпека в умовах сьогодення виступає визначальною передумовою виживання держави та збереження її суверенітету. Втрата значної частини потужностей, окупація найбільшої на європейському континенті атомної електростанції та

регулярні атаки актуалізували питання стійкості енергосистеми.

Водночас масштаб руйнувань та технологічна застарілість уцілілих активів потребують великих фінансових ресурсів, які значно перевищують можливості державного бюджету. За таких умов державно-приватне партнерство (ДПП) виступає стратегічним інструментом комплексної трансформації галузі. Воно дозволяє поєднати стратегічне планування та гарантії держави з операційною ефективністю,

технологічними інноваціями та капіталом приватного сектору.

Особливої актуальності дана проблематика набуває у контексті прийняття оновленого законодавства щодо спрощення процедур ДПП, що спрямоване на мінімізацію бюрократизму під час воєнного стану та післявоєнного періоду. Реалізація ДПП проектів відіграє важливу роль для розвитку розподіленої генерації, систем накопичення енергії та відновлюваних джерел. Крім того, інтеграція вітчизняної енергосистеми з ENTSO-E вимагає відповідності європейським стандартам управління, що найкраще реалізується саме через зрозумілі для міжнародних інвесторів моделі партнерства. Таким чином, дослідження механізмів ДПП як засобу зміцнення енергетичної безпеки є надзвичайно важливим для формування стратегії економічного відновлення України та забезпечення її енергетичної незалежності в довгостроковій перспективі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дану проблематику досліджували такі науковці як О. Бойко, Ю. Галинська, Л. Зайцева, В. Качурінер, О. Кіндрат, О. Кліменко, Д. Пархоменко, О. Стоян, В. Щербаченко, І. Ярова та інші. Попри значну кількість напрацювань, залишається недостатньо вивченим проблематика практичної реалізації проектів ДПП в умовах надзвичайно високих військових та безпекових ризиків.

Постановка завдання. Метою статті є розкриття викликів та стратегічних пріоритетів у сфері державно-приватного партнерства у забезпеченні енергетичної безпеки України.

Виклад основного матеріалу. Сучасний розвиток енергетичного сектору України знаходиться в стані «перманентної кризи», спричиненої цілеспрямованим знищенням критичної інфраструктури. Головним викликом є критичне скорочення обсягів генерації, зокрема теплових та гідроелектростанцій, що «забезпечували стабільність системи у пікові години навантаження». Це призвело до порушення цілісності об'єднаної енергосистеми та вимушеного переходу до режиму жорсткої економії. Окрім фізичного руйнування, дана сфера наражається на глибокий дефіцит інвестиційних ресурсів. Традиційні механізми фінансування через державний бюджет або банківське кредитування практично заблоковані через високі воєнні ризики та необхідність спрямування державних коштів на потреби оборони. Додатковим дестабілізуючим фактором є відтік кваліфікованих кадрів та складність логістики при закупівлі специфічного енергообладнання, що значно подовжує тер-

міни відновлення пошкоджених об'єктів. Таким чином, виклики є системними і потребують не просто ремонтних робіт, а повної концептуальної перебудови енергосистеми на засадах гнучкості та стійкості.

Погоджуємося з думкою науковців, які стверджують, що енергетичний сектор також має значний потенціал для інвестування через механізми ДПП. Зокрема, розвиток відновлюваних джерел енергії, таких як сонячна та вітрова енергетика, є пріоритетним у контексті глобальних тенденцій декарбонізації та підвищення енергетичної безпеки. Модернізація енергетичної інфраструктури, впровадження смарт-мереж та підвищення енергоефективності можуть бути реалізовані за рахунок приватних інвестицій, що зменшить навантаження на державний бюджет та сприятиме сталому розвитку. У енергетичному секторі ДПП стимулює інновації, розширює доступ до енергії та зменшує фінансовий тягар на державний бюджет. Приватні інвестори можуть впроваджувати нові технології, що підвищує енергоефективність і допомагає розвивати інфраструктуру в регіонах, які цього потребують [1].

ДПП є ключовим рушієм диверсифікації світових енергетичних ресурсів, сприяючи безпечному та сталому доступу до енергії. Воно забезпечує досягнення стратегічних енергетичних цілей як для бізнесу, так і урядів. ДПП – це проектна структура, в якій уряди та приватні компанії співпрацюють для постачання товарів, які традиційно надаються державним сектором, включаючи енергетичну інфраструктуру. Державний сектор, зазвичай, пропонує політичну та регуляторну підтримку, тоді як приватний сектор відповідає за фінансування, будівництво та експлуатацію проекту. ДПП мають на меті зробити інфраструктурні проекти прибутковими для приватних інвесторів, одночасно зміцнюючи енергетичну безпеку та досягаючи значного прогресу в досягненні кліматичних цілей [4, с. 393].

О. Кліменко вважає, що ДПП є ефективним інституційним механізмом впровадження енергозберігаючих технологій та розвитку відновлюваної енергетики, оскільки забезпечує поєднання регуляторних можливостей держави з інвестиційним і технологічним потенціалом приватного сектору. Доведено, що в сучасних умовах ДПП доцільно розглядати не лише як інструмент фінансування інфраструктурних проектів, а й як форму стратегічного управління інноваційним розвитком енергетичного сектору. На основі порівняльного аналізу світових моделей ДПП виявлено, що

результативність їх застосування визначається рівнем інституційної стабільності, прогнозованістю регуляторного середовища та доступом до фінансових інструментів зеленого фінансування. Узагальнення міжнародного досвіду свідчить, що у країнах з підвищеними інституційними ризиками домінують гібридні моделі партнерства, які передбачають активну участь держави у деризиківанні інвестиційних проєктів. Аналіз національної практики дозволив встановити, що в Україні, попри наявність законодавчих передумов для розвитку ДПП у сфері енергетики, його практичне впровадження залишається обмеженим. Основними стримувальними чинниками визначено регуляторну нестабільність, недостатній розвиток фінансових інструментів, інфраструктурні обмеження та підвищені інвестиційні ризики, зумовлені умовами воєнного стану [5].

Отже, у контексті гострого дефіциту бюджетних коштів, ДПП лежить в основі відновлення енергетичної галузі. Сутність цього підходу полягає у поєднанні державних гарантій та приватного капіталу, де держава бере на себе функцію стратегічного планувальника та регулятора, а приватний партнер забезпечує фінансування, впроваджує сучасні технології та бере на себе операційні ризики. Важливим аспектом є впровадження інноваційних моделей ДПП, таких як контракти на управління та концесії, що дозволяють модернізувати державні енергетичні активи без їхнього повного відчуження. Визначальним елементом успіху подібних проєктів у воєнний період є розробка ефективних механізмів страхування інвестицій. Співпраця з міжнародними фінансовими інституціями (Багатостороннім агентством з гарантування інвестицій (MIGA), Міжнародною фінансовою корпорацією розвитку США (DFC) тощо) стосовно покриття політичних та воєнних ризиків стає передумовою для приходу приватного інвестора. Це дозволяє не лише нагромаджувати необхідний обсяг капіталу для швидкого відновлення, але й підвищити загальну ефективність управління енергетичними об'єктами за рахунок впровадження методів корпоративного управління.

ДПП є ключовим інструментом для забезпечення захисту енергетичної інфраструктури в умовах сучасних викликів. Воно дозволяє поєднувати ресурси, експертизу та інноваційні можливості держави та приватного сектору, що сприяє підвищенню стійкості енергетичних систем. Однак успішна реалізація ДПП вимагає чіткої координації, прозорих механізмів і вдосконалення право-

вої бази. У майбутньому, з огляду на зростання загроз, роль ДПП у захисті енергетичної інфраструктури лише зростатиме. ДПП є ключовим інструментом для забезпечення захисту енергетичної інфраструктури в умовах сучасних викликів, таких як кібератаки, фізичні загрози, природні катаклізми та геополітичні ризики. Аналіз чинних правових механізмів показує, що ДПП дозволяє ефективно поєднувати ресурси держави та приватного сектору, залучаючи приватні інвестиції, передові технології та експертизу для підвищення стійкості енергетичних систем. Зокрема, приватні компанії сприяють впровадженню систем кібербезпеки, штучного інтелекту для моніторингу мереж і сучасних матеріалів для фізичного захисту об'єктів [3, с. 95–96].

В свою чергу, Л. Зайцева та О. Бойко виокремлюють такі основні проблеми, що перешкоджають їй стримують ефективне впровадження проєктів розвитку в електроенергетичній галузі за участю держави та бізнесу на умовах взаємовигідного співробітництва, слід виділити: повномасштабну війну в Україні; недосконалість вітчизняного законодавства; слабкий розвиток фінансових інститутів та ринків капіталу: відсутність державної стратегії розвитку інфраструктури та потужних інституційних інвесторів; недосконалість системи державного контролю за реалізацією інфраструктурних проєктів на всіх рівнях; незначний рівень залучення коштів венчурних фондів через високий ризик, відсутність у фінансових суб'єктів досвіду та бажання інвестувати в інструменти ДПП; слабкий юридичний захист інвестицій; низька інституційна та фахова спроможність державного партнера; недосконалість нормативної бази; вплив політичних та геополітичних ризиків; відсутність уніфікованого прозорого механізму планування співробітництва в межах ДПП, недостатня мотивація партнерів до налагодження ДПП, відсутність актуальних баз даних щодо потенційних та діючих об'єктів ДПП; недовіра приватних партнерів до влади, високий рівень корупції; відсутність державних гарантій у процесі реалізації договорів ДПП [2, с. 83–84].

Погоджуємося з думкою О. Стоян, що як пропозиції для вирішення названих проблем здійснення ДПП в Україні, можна виділити такі:

– формування та вдосконалення правових, організаційно-економічних, інституціональних і фінансових основ ДПП. Закріплення законодавчо, а не у вигляді окремих нормативних актів, правових основ здійснення ДПП у сфері енергетики. Саме це дасть можливість сформувати таке державно-

приватне партнерство, коли бізнес отримає змогу на основі саме законів, а не нормативних актів, захищати свої інтереси в суді, в тому числі і у справах з державою;

- вдосконалення системи законодавства із надання дозволів з метою наближення до Європейських вимог та стандартів;

- упровадження професійної підготовки кваліфікованих спеціалістів з питань у ДПП у сфері енергетики;

- використання позитивного практичного світового досвіду щодо управління проектами у рамках ДПП у сфері енергетики, складання відповідних бізнес-планів та оформлення необхідної документації;

- формування єдиної бази переліку об'єктів ДПП у сфері енергетики та моніторинг стану та ефективності реалізації проектів;

- підготовка практичних рекомендацій та обговорень з питань діяльності у сфері ДПП для всіх його учасників;

- використання комплексного підходу до розроблення методичних рекомендацій щодо оцінювання ефективності проектів ДПП;

- впровадження інноваційних технологій у здійсненні ДПП у сфері енергетики [6, с. 124–125].

Отже, стратегічним пріоритетом розвитку енергетики України у межах ДПП стає радикальна децентралізація та перехід до моделі розподіленої генерації. Замість вразливих великих електростанцій необхідно зосередитися на розбудові мережі малих та середніх станцій, які є мобільнішими та менш вразливими до ракетних атак. У цьому процесі роль приватного сектору є визначальною, оскільки малий та середній енергетичний бізнес здатен швидше реагувати на потреби конкретних територіальних громад. Другим пріоритетним напрямом є розвиток систем накопичення енергії, які є надзвичайно необхідними для балансування енергосистеми в умовах зростання частки відновлюваних джерел енергії. Реалізація подібних проектів через механізми ДПП дозволяє залучати передові світові розробки у сфері цифрового управління мережами. Це не лише підвищує стійкість системи до кіберзагроз, але й закладає основу для повної інтеграції в енергетичний простір ЄС. Отже, стратегічні пріоритети ДПП полягають у створенні сучасної архітектури енергосистеми,

яка буде одночасно безпечною, технологічною та економічно привабливою для інвесторів.

Висновки. Отже, беручи до уваги все вище наведене можна дійти висновку, що в умовах небувалих викликів воєнного стану енергетична безпека України потребує кардинальної зміни парадигми управління, що базується на державно-приватному партнерстві. Аналіз сучасного стану галузі свідчить, що масштабні руйнування потужностей та критичний дефіцит бюджетних ресурсів роблять залучення приватних інвестицій єдиним ефективним механізмом швидкого відновлення та модернізації системи. Встановлено, що ключовою перевагою ДПП у цей період є можливість ефективного розподілу ризиків, де держава забезпечує законодавче регулювання та гарантії збуту, а приватний сектор приносить необхідний капітал, технологічні інновації та високу управлінську мобільність.

Стратегічним пріоритетом у межах ДПП визначено розбудову розподіленої генерації та впровадження інтелектуальних мереж. Перехід до децентралізованої архітектури енергосистеми через механізми ДПП дозволяє не лише підвищити фізичну стійкість інфраструктури до зовнішніх загроз, але й створити умови для розвитку конкурентного ринку енергії на рівні територіальних громад. Особливого значення набуває розвиток систем накопичення енергії, що здатні працювати в автономному режимі, забезпечуючи життєдіяльність критичних об'єктів соціальної сфери. Це відповідає стратегічному курсу на декарбонізацію та інтеграцію України до європейського енергетичного ринку.

Для успішної реалізації даного потенціалу надзвичайно важливим є подальше удосконалення інституційного середовища. Це передбачає не лише спрощення бюрократичних процедур, але й створення ефективної системи страхування воєнних ризиків у співпраці з міжнародними фінансовими організаціями. Лише прозорість та стабільне законодавство дозволять перетворити енергетичний сектор України на привабливу «платформу» для довгострокових інвестицій. В цілому, розвиток ДПП має стати основою для побудови принципово нової енергетичної архітектури України, здатної забезпечити економічне відродження держави у поствоєнний період.

Список літератури:

1. Галинська Ю. В., Щербаченко В. О., Ярова І. Є., Пархоменко Д. В. Державно-приватне партнерство як інструмент післявоєнної відбудови України в умовах сучасних трансформацій. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. № 22. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17294624>.

2. Зайцева Л. О., Бойко О. В. Динаміка реалізації проектів ДПП в Україні та фінансування проектних ініціатив: проблеми, перспективи. Інтеграція науки та практики управління в умовах соціокультурних трансформацій: зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практич. конф. (25 квітня 2024 року, м. Полтава). м. Полтава : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2024. С. 81–85.
3. Качурінер В. Л. Державно-приватне партнерство у сфері захисту енергетичної інфраструктури. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2025. № 3. С. 94–98. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2025.3.15>.
4. Кіндрат О. О. Державно-приватне партнерство в енергетичному секторі ЄС та України: ключові переваги та виклики. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. 2025. Випуск 6 (83). С. 391–397. DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.83-64>.
5. Кліменко О. Роль державно-приватного партнерства у впровадженні енергозберігаючих технологій та розвитку відновлювальної енергетики. *Економіка та суспільство*. 2026. Випуск 83. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-83-9>.
6. Стоян О. Ю. Державно-приватне партнерство у сфері відновлювальної енергетики України: особливості, тенденції, перспективи розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 2. С. 123–126.

Lohosha V. V. PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN ENSURING UKRAINE'S ENERGY SECURITY: CHALLENGES AND STRATEGIC PRIORITIES

The article is devoted to revealing the challenges and strategic priorities in the field of public-private partnership in ensuring Ukraine's energy security. It is determined that energy security is the basis of national security and economic stability of any modern state. For Ukraine, which has been in conditions of full-scale armed aggression since 2022, this issue has acquired exceptional relevance. Constant massive attacks on energy system facilities have led to the loss of generating capacity. In such conditions, it is the public-private partnership (PPP) that becomes a strategic tool for attracting private investment, technologies and management experience for the rapid reconstruction and modernization of critical infrastructure. In addition, the importance of PPP is reinforced by new legislation aimed at accelerating the implementation of infrastructure projects.

The current state of the energy sector of Ukraine is characterized by a critical level of vulnerability due to the destruction of infrastructure, the depletion of traditional generation resources and the need for a rapid transition to renewable energy sources. In these conditions, ensuring energy security becomes a matter of national survival. Since the state is limited in budgetary resources for large-scale modernization, and the private sector has technologies and capital, the development of PPP mechanisms becomes an alternative tool for the implementation of strategic energy projects.

It is determined that PPP is the basis for the restoration of the energy sector. The essence of this approach is a combination of state guarantees and private capital, where the state assumes the function of a strategic planner and regulator, and the private partner provides financing, introduces modern technologies and assumes operational risks. The main problems that hinder the effective implementation of PPP projects are presented. Strategic priorities for the development of Ukraine's energy sector within the framework of PPP have been established, in particular radical decentralization and transition to a distributed generation model and the development of energy storage systems. In general, the strategic priorities of PPP are to create a modern energy system architecture that will be simultaneously safe, technologically and economically attractive for investors.

Keywords: public administration, energy, energy security, ensuring energy security, public-private partnership, challenges, strategic priorities.

Дата першого надходження статті до видання: 03.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.07.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 12.08.2026